

Toki pona

« توکی پُونا » زبانی فراساخته است که توسط زبان شناس و مترجم کانادایی ، سونیا لانگ در سال ۲۰۰۱ میلادی (۱۳۷۹ – ۱۳۸۰ شمسی) ساخته شد ، در حقیقت توکی پونا آزمایشی است برای بررسی آنکه یک زبان تا چه حدی میتواند ساده باشد .

در این صفحه کل دستور زبان توضیح داده شده است ، و در پشت صفحه کل واژه نامهٔ زبان فراساختهٔ توکی پونا آمده است .

این « برگهٔ قلب » توسط Blinry تحت مجوز حق نشر عمومی CC0 تهیه شده است .

پیوند وبگاه مربوطه :

blinry.org/toki-pona-cheat-sheet/

الفبا

الفبای زبان توکی پونا از ۹ حرف بی صدا (صامت) و ۵ حرف صدا دار (مصوت) تشکیل شده است :

حروف بی صدا (صامت) :

توکی-پونا	j	k	l	m	n	p	s	t	w
مادل‌فارسی		ک	ل	م	ن	پ	س	ت	و

حروف صدا دار (مصوت) :

توکی-پونا	a	e	i	o	u
مادل‌فارسی	آ	اِ	ای	اُ	او

کُ تلفظ اهمیت چندانی ندارد .

جمله‌ساده

حرف نشانهٔ « *li* » نهاد و فعل را از هم جدا میکند :

(آن) گربه در حال خوردن است = *Soweli li moku*

(آن) شخص (در) خواب است = *jan li lape*

در زبان توکی پونا فعل اسنادی (بودن) وجود ندارد ؛ همچنین بعد از « *li* » میتوان یک اسم و یا یک صفت قرار داد :

میوه ها غذا هستند = *kili li moku*

آب خوب است = *telo li pona*

آب یک نوشیدنی است = *telo li moku*

کُ همیشه هرگاه که نهاد *mi* یا *sina* باشد *li* حذف میشود :

من میخورم = *mi moku*

تو/شما خوب هستی/هستید = *sina pona*

کژتابی (ابهام ساختاری)

کژتابی (ابهام ساختاری) در زبان توکی پونا بسیار مشاهده میشود به همین دلیل معمولاً برای مشخص شدن معنی هر چیز و یا کلمه نیاز است که از زمینه و یا متنی که در آن به کار برده شده است اطلاع داشته باشیم ، برای مثال فعل ها زمان (دستوری) ندارند :

من خوردم/میخورم/خواهم خورد = *mi moku*

بدین ترتیب کلمات بسیاری میتوانند معنی های چندگانه یا عمومی داشته باشند :

گره/اسگ/(هر نوع/گونه پستاندار خشکی‌زی) = *soweli*

هر نوع/گونه میوه یا سبزی = *kili*

همچنین کلمات بسیاری میتوانند نقش اسم ، صفت و یا فعل را در جمله ایفا کنند :

آب / خیس /شستن = *telo*

خوب ، ساده / درست کردن ، تعمیر کردن = *pona*

کُ اسم ها حالت مفرد و جمع ، و حالت مشخص و شناس (معرفه) و حالت نامشخص و ناشناس (نکره) ندارند :

میوه ای (نامشخص) / آن‌این میوه (مشخص) / میوه هایی / آن‌این میوه ها = *kili*

مفعول مستقیم

حرف « e » یک مفعول مستقیم را از بقیهٔ جمله جدا میکند (مانند حرف نشانهٔ مفعول « را » در فارسی) :

آن گربه آب را مینوشد = *soweli li moku e telo*

من گربه را می‌شویم = *mi telo e soweli*

کلمات توصیف کننده

با قرار دادن کلماتی دیگر بعد از یک کلمه میتوان آن کلمه را بیشتر توصیف کرد و معنی های جدیدی برای آن ایجاد نمود :

کودک = انسان کوچک = *jan lili*

خانهٔ من = *tomo mi*

شاد/خوشحال بودن = احساس خوب داشتن = *pilin pona*

منفص سازی معنی کلمات

برای منفی سازی معنی یک کلمه ، بعد از آن « *ala* » قرار دهید :

من (در) خواب نیستم = *mi lape ala*

هیچ کس سخن نمیگوید = *jan ala li toki*

طرح سوال

برای پرسیدن سوالات کوتاه (سوالاتی که با بله و یا خیر پاسخ داده میشوند) فعل جمله را با ساختار زیر جایگزین نمایید :

« فعل + *ala* + فعل »

آیا تو/شما میتوانی/میتوانید بخوابی/بخوابید ؟ = *sina ken ala ken lape*
آیا گربه گرسنه است ؟ = *soweli wile ala wile moku*

روش دیگری که برای طرح سوالات کوتاه وجود دارد ، اضافه کردن عبارت « *anu seme* » (به معنی « یا چه ؟») به انتهای جمله است :

آیا تو میخواهی مرا ببوسی ؟ = *sina wile uta e mi anu seme ?*

به سوالات کوتاه میتوان به دو صورت زیر پاسخ داد :

۱. تکرار فعل در پاسخ (به معنی پاسخ مثبت)

۲. تکرار فعل همراه با « *ala* » بعد از آن در پاسخ

(به معنی پاسخ منفی)

soweli wile ala wile moku?

☞ *wile* (پاسخ مثبت)

☞ *wile ala* (پاسخ منفی)

برای طرح سوالاتی که نمیتوان با بله یا خیر پاسخ داد کافیست که یک جملهٔ عادی به زبان توکی پونا بنویسید و به جای کلمهٔ مورد پرسش در سوال ، کلمهٔ « *seme* » را قرار دهید :

تو در حال خوردن چه هستی ؟ = *sina moku e seme ?*
(داری چی میخوری ؟)

چه کسی/چه چیزی میوهٔ من را خورد ؟ = *? seme li moku e kili mi*

کلمات توصیف کننده با استفاده از « pi »

برای آنکه یک عبارت را با استفاده از گروهی از کلمات توصیف کنیم ، یعنی گروهی از کلمات بر معنی یک عبارت تأثیر بگذارند ، آن عبارت و آن گروه کلمات را با حرف نشانهٔ « *pi* » از هم جدا میکنیم مانند حرف نشانهٔ زیر (کسره _) در عبارت (کتابِ او) و یا در عبارت های (انبارِ کتاب) و (اتاقِ مطالعه) . به تفاوت جمله های دارای حرف نشانهٔ «*pi*» و جمله های فاقد آن توجه کنید:

حمام عجیب = عجیب/دیوانه آب خانه (آبخانهٔ دیوانه) = *tomo telo nasa*
میخانه / میکده = *tomo pi telo nasa*

شخص غیر قوی = *jan wawa ala*
افراد ضعیف = افرادی از غیر قوی ها = *jan pi wawa ala*

افزودن مفاهیم با « la »

برای افزودن یک متن و مفهوم به یک جمله ، « *la* » را پس از جمله ای که به جملهٔ دوم اضافه میشود قرار دهید ، که بدین ترتیب ساختاری مانند ساختار زیر به دست می‌آید :
« اگر (عبارت اول) ، آنگاه (عبارت دوم) «

یا « در زمینه و مفهوم (عبارت اول) ، (عبارت دوم) «

وقتی که در خواب هستم ، همه چیز خوب است = *mi lape la ale li pona*

زمان

شما میتوانید از (یک عبارت + « *la* ») برای اضافه کردن مفهوم زمان به یک جمله استفاده کنید :

من الان در حال خواب هستم = *tenpo ni la mi lape*
من در آینده خواهم خوابید = *tenpo kama la mi lape*
من در گذشته خوابیدم = *tenpo pini la mi lape*

جمله های مرتبط

با استفاده از « *en* » میتوانید نهاد های مختلف در یک جمله را از هم جدا کنید :

خواب و غذا مهم هستند = *lape en moku li suli*

همچنین برای آنکه بگوییم نهاد جمله در حال انجام بیش از یک کار است ، میتوان از چندین (« *li* » + عبارت) استفاده نمود :

pipi li moku li pakala :
آن حشره (هم) میخورد و (هم) تخریب میکند ا
آن حشره در حین خوردن تخریب میکند ا

برای هنگامی که برای یک فعل در جمله بیش از دو مفعول مستقیم داریم ، شما میتوانید از چندین (« e » + عبارت) استفاده کنید :

من میوه و آب را میخورم = *mi moku e kili e telo*

کلمات غیر رسمی (بیگانه)

کلمات غیر رسمی (کلمات بیگانه) (مانند نام کشور ها ، زبان ها و افراد) با حروف بزرگ شروع میشوند و با آنها مانند صفت برخورد میکنیم ، آنها به یک اسم اضافه میشوند ، و معمولاً با توجه به محدودیت های حروف الفبای زبان توکی پونا ساده سازی میشوند :

من گابریل هستم = *mi jan Kapile*

کانادا زیبا است = *ma Kanata li pona lukin*

من انگلیسی صحبت میکنم = *mi toki ala e toki Inli*

نیویورک بزرگ است = *ma tomo Nujoka li suli*

حرف اضافه

« *lon* » ، « *kepeken* » ، « *tawa* » و « *tan* » را میتوان در انتهای یک جمله به عنوان حرف اضافه استفاده کرد :

من در خانه غذا میخورم = *mi moku lon tomo*
من با چنگال غذا میخورم = *mi moku kepeken ilo moku*
من شما را دوست دارم = شما برای من خوب هستید = *sina pona tawa mi*
چرا در حال ترک کردن اینجا هستید ؟ = *sina tawa weka tan seme ?*

جمله های دستوری

برای بیان کردن یک دستور یا فرمان (جملهٔ امری) از ساختار زیر استفاده کنید :

(« o » + دستور)

این را نگاه کن ! (اینو ببین !) = *o lukin e ni !*

کُ برای اشارهٔ مستقیم به مخاطب جمله را با نام شخص شروع کنید :

(نام شخص + « o » + عبارت)

مالین ، تو زیبا هستی = *jan Malin o, sina pona lukin*

همچنین شما میتوانید دو نوع جمله ای که در بالا ذکر شد را با هم ترکیب کنید :

جان ، برو خانه = *jan San o tawa tomo sina*

اعداد

با ترکیب کردن کلمات مربوط به اعداد ، اعداد بالاتر را ایجاد کنید :

۱ = « *wan* » ، ۲ = « *tu* » ، ۵ = « *luka* »

۱۳ = *luka luka tu wan*

پایان

a	(تأکید ، هیجان/احساس/عواطف یا تأیید)
akesi	حیوان غیر جذاب ؛ خزنده ، دو زیست
ala	نه ، خیر ، عدد صفر ، (منفی ساز)
alasa	شکار کردن ، چریدن
ali	همه ، فراوان ، بی شمار ، مقدار زیاد ، هر/همه بسیار فراوانی ، همه چیز ، زندگی ، جهان ؛ عدد صد
anpa	به سمت پایین خم شدن (تعظیم) ، به سمت پایین فروتنی/فروتنی ، به آهستگی ، وابسته
ante	مختلف ، متفاوت ، تغییر یافته ، متغیر ، دیگر/غیره
anu	یا
awen	ماندگار ، بلند مدت ، نگهداری شده ، محافظت شده ایمن ، منتظر ، ماندن ، متوقف ، به چیزی ادامه دادن
e	(پیش از مفعول مستقیم قرار داده میشود)
en	(در میان نهاد های متعدد یک جمله قرار میگیرد)
esun	مرکز تجارت ، فروشگاه ، نمایشگاه ، بازار ، معامله
ijo	چیز ، پدیده ، شیْ ، ماده
ike	بد ، منفی ، غیر ضروری ، نامربوط
ilo	ابزار ، وسیله ، ماشین ، دستگاه
insa	مرکز ، محتوا ، درون/داخل ، در میان ، اندام درونی معده/شکم
jaki	حال بر هم زن (حال بهم زن) / منزجر کننده ، زشت ، مستهجن ، رنجور / بیمار ، کثیف ، سمی غیربهداشتی
jan	انسان ، فرد/شخص ، کسی
jelo	زرد ، زردرنگ ، مایل به زرد
jo	داشتن ، حمل کردن ، حاوی چیزی بودن چیزی را (در دست) نگه‌داشتن
kala	ماهی ، حیوان آبی ، موجود دریایی
kalama	صدا ایجاد کردن ، از بر (حفظ) خواندن با صدای بلند صحبت کردن
kama	در حال از راه رسیدن ، در حال آمدن ، آینده ، احضار شده ؛ (تبدیل به چیزی) شدن با تلاش و کوشش موفق شدن (در انجام چیزی) در چیزی/کاری موفق و کامیاب شدن
kasi	گیاه ، پوشش گیاهی ، زندگی گیاهی/انباتی ، گیاه دارویی ، رستنی ، علف ، برگ
ken	توانستن ، قادر بودن ، اجازهٔ (انجام کاری را) داشتن قدرت (انجام کاری را) داشتن ، امکان داشتن؛ممکن
kepeken	استفاده کردن ، با ، به وسیلهٔ
kili	میوه ، سبزی ، قارچ
kin	حتماً ، هنوز ، همچنین
kiwen	شیْ جامد و سفت ، سنگ ، صخره
ko	خاک رس ، آویزان ، خمیر ، نیمه جامد ، پودر
kon	هوا ، نفس ؛ ماهیت ، روح ؛ حقیقت پنهان امداد های غیبی
kule	رنگارنگ ، حاوی رنگدانه ، رنگ آمیزی شده

kulupu انجمن ، اجتماع ، گروه ، ملت ، جامعه ، قوم

kute گوش ؛ شنیدن ، گوش دادن ؛ (به چیزی توجه کردن) اطاعت کردن ، فرمان بردن

la (میان جملهٔ اصلی و عبارت مفهومی که به آن اضافه شده است قرار داده میشود « افزودن مفاهیم »)

lape خوابیدن ، استراحت کردن

laso آبی ، سبز

lawa سر ، ذهن ؛ کنترل کردن ، هدایت کردن ، راهنمایی کردن ، رهبری کردن ، قانون ، نقشه ، مالکیت چیزی را داشتن ، مالک چیزی بودن تنظیم کردن

len پارچه ، لباس ، الیاف ، منسوجات ؛ پوشش / رویه لایه ای از حریم خصوصی

lete سرد ، خنک ؛ نپخته ، خام

li (میان هر نهاد و فعل آن قرار میگیرد به جز برای **sina** و **mi** ؛ همچنین برای اختصاص دادن بیش از یک فعل به یک نهاد استفاده میشود)

lili کوچک ، کوتاه ؛ کم ؛ مقدار کمی ؛ جوان

linja جسم طویل و منعطف ؛ ریسمان ، طناب ، مو ، رشته نخ بافندگی

lipu شیْ مسطح ؛ کتاب ، سند ، کارت ، کاغذ ، یادداشت نوشته ، ورق ، تارنما (وبسایت)

loje قرمز ، مایل به قرمز

lon در جایی قرار داشتن ، در جایی حضور داشتن ، واقعی حقیقی/حقیقت داشتن ، موجود/وجود داشتن

luka بازو ، دست ، اندام دارای حس لامسه ، عدد پنج

lukin به چیزی نگاه کردن ، دیدن ، بررسی کردن ، مشاهده کردن ، خواندن/مطالعه کردن ، تماشا کردن جستجو کردن ، به دنبال چیزی گشتن ، سعی کردن

lupa درب ، حفره ، روزنه/سوراخ ، پنجره

ma کرهٔ زمین ، زمین ، سرزمین ؛ بیرون ، دنیا ؛ کشور ، منطقه ؛ خاک

mama والد ، پدر یا مادر ، نیاکان ؛ خالق ، سازنده ؛ سرپرست ، حمایت کننده

mani پول ، وجه نقد ، پس انداز ، ثروت ؛ حیوان بزرگ اهلی شده

meli بانو ، زن ، فرد ماده (مؤنث) ؛ همسر

mi من ، به من ، ما ، به ما

mije مرد ، جنس نر ، فرد نر (مذکر) ؛ شوهر

moku خوردن ، نوشیدن ، مصرف کردن ، قورت دادن بلعیدن ، به شکم فرو بردن

moli مرده ، در حال مرگ

monsi عقب ، پشت (چیزی) قرار داشتن

قسمت پشتی و عقبی چیزی

mu صدا یا مکالمات/ارتباطات حیوانی

mun ماه ، شیئی در آسمان شب ، ستاره

musi هنری ، هنرمندانه ، سرگرم کننده ، بیهوده و بی معنی آدم سبکسر / بی خیال ، بازیگوش ، تفریحی

mute خیلی ، زیاد ، بسیار ، چندین/کمیت/مقدار؛ عدد بیست

namako ادویه ، افزودنی ، چیزی بیشتر/اضافه تر

nanpa –آم (برای ایجاد عدد ترتیبی استفاده میشود مانند اول ، دوم ، سوم …) ؛ عدد

nasa غیر طبیعی ، عجیب ؛ احمقانه ، دیوانه وار ؛ مست ، نشئه

nasin راه و روش ، رسم ، اصول ، نحوه ، روش ، مسیر ، راه جاده

nenana برآمدگی ، دکمه ، تپه ، کوه ، دماغ ، دماغه ، تورم

ni آن ، این

nimi اسم ، نام ، واژه ، کلمه

noka پا ، ساق پا ، اندام حرکتی ؛ زیر/زیرین بخش / قسمت (های) پایینی

o آهای ! ، ای/یا (حرف ندا) (مثلاً: ای علی) (صدا زدن با حالت ندایی یا امری)

oko چشم

olin عاشق چیزی/کسی بودن ، احترام گذاشتن برای چیزی/کسی دلسوزی کردن ، ابراز محبت

ona او ، این ، آنها

open شروع کردن ، آغاز کردن ؛ باز کردن ؛ روشن کردن

pakala خراب شده ، شکسته شده ، آسیب دیده بهم ریخته شدن (به چیزی گند زده شدن)

pali چیزی یا کاری را انجام دادن ، اقدام به انجام کاری روی چیزی کار کردن؛بنا کردن،ساختن،آماده کردن

palisa شیْ/چیز طویل و سفت ؛ شاخه ، عصا ، میله

pan غلات ، حبوبات ؛ جو ، ذرت ، جو دوسر ، برنج گندم ؛ نان ، پاستا (خمیراک)

pana دادن ، فرستادن ، ساطع کردن ، منتشر کردن فراهم کردن ، پخش کردن

pi از ، (– کسرهٔ ربط)

pilin قلب (قلب فیزیکی ، و یا قلب از لحاظ عاطفی انتزاعی) احساسات (هیجان/عاطفه ، یک تجربهٔ مستقیم)

pimeja مشکی ، سیاه ، تاریک

pini قبل ، کامل شده ، پایان یافته ، تمام شده ، گذشته

pipi پشه ، حشره ، مورچه ، عنکبوت

poka لبه ، گوشه ؛ کنارِ ، در نزدیکیِ ، در مجاورت

poki مخزن ، کیسه/کیف ، کاسه ، جعبه ، لیوان قفسه ، کشو ، ظرف ، رگ

pona خوب ، مثبت ، مفید ؛ صمیمی ، صلح آمیز مسالمت آمیز ؛ ساده ؛ ممنون (تشکر)

pu مرتبط / ارتباط / تعامل با کتاب رسمی زبان توکی پونا

sama یکسان ، شبیه ؛ یکدیگر ؛ خواهر یا برادر ، همتا ، رفیق ؛ همانطور که ، مانند

seli آتش ، اجاق برقی ، واکنش شیمیایی ، منبع گرما

selo جلد ، لایهٔ بیرونی؛ پوست درخت ، پوست کندن پوست ، صدف ؛ کران ، مرز ، سرحد

seme چه (چیزی) ؟ ، کدام ؟

sewi ناحیهٔ فوقانی ، بالاترین قسمت ، (چیزی)بالابرده شده با ایهت ، با عظمت ، بلند مرتبه ، الهی ،خدایی، خداگونه مقدس ، روحانی ، فرا طبیعی ، ماوراء الطبیعه

sijelo بدن (انسان ، یا حیوان) ، حالت فیزیکی ، بالاتنه

sike شیْ/چیز دایره ای شکل یا گرد و مدور ؛ توپ دایره ، چرخه ، گُره (جسم هندسی) ، یکساله طی یک سال ، در مدت یک سال

sin جدید ، (یکی) دیگر/دیگری ، بیشتر

sina تو ، شما

sinpin صورت ، جلویی ترین ، جلو ، روبرو ، دیوار

sitelen تصویر ، عکس ، نمایش ، نماد ، علامت ، نشانه نوشته

sona دانستن ،در چیزی مهارت داشتن نسبت به چیزی آگاه بودن دربارهٔ چیزی اطلاعات داشتن دانستن چگونگی انجام چیزی / کاری

soweli حیوان ، جانور ، پستاندار خشکی زی

suli بزرگ ، سنگین ، وسیع ، طویل ، بلند ، قد بلند ؛ مهم ؛ بالغ

suno خورشید ؛ نور ، روشنایی ، درخشش ، تشعشع درخشندگی ، درخشیدن ؛ منبع نور

supa سطح افقی ، چیزی که میتوان روی زمین گذاشت یا بر روی آن خوابید / استراحت کرد

suwi شیرین ، خوشبو و معطر ؛ بامزه ، دوست داشتنی معصوم

tan به وسیلهٔ ، از آنجاییکه ، چون که

taso اما ، بهرحال ؛ فقط

tawa رفتن به ، به سمت /سوی ؛ برای ؛ از منظرِ ، از لحاظِ در حال حرکت ، متحرک

telo آب ، مایع ، سیال / روان ، مادهٔ خیس شربت ، نوشیدنی

tenpo زمان ، مدت ، لحظه ، موقعیت/فرصت ، دوره وضعیت

toki ارتباط برقرار کردن ، گفت و گو کردن ، سخن گفتن صحبت کردن ، بیان کردن ، از زبان ^(صوت)استفاده کردن فکر کردن ، تفکر کردن ؛ سلام

tomo فضای درونی ؛ ساختمان ، خانه ، اتاق

tu دو ، عدد دو

unpa با کسی روابط جنسی یا زناشویی داشتن

uta دهان ، لب ها ، حفرهٔ دهانی ، فک

utala جنگیدن ، چالش ، به چالش کشیدن

رقابت کردن ، (علیه کسی) مبارزه کردن

walo سفید ، سفید رنگ ؛ رنگ روشن ، رنگ پریده

wan بی نظیر ، خاص ، منحصر به فرد ، متحد ، پیوسته یکپارچه ؛ یک ، عدد یک

waso پرنده ، موجود پرنده ، حیوان بال دار

wawa محکم ، قوی ، قدرتمند ؛ با اعتماد به نفس مطمئن ؛ پر انرژی ، شدید

weka غایب ، مفقود ، ناموجود ، دور ، نادیده گرفته شده

wile باید ، نیاز است ، لازم است ، خواستن/خواسته آرزو/آرزوکردن